

HAN RYNER

Ο ΟΙΔΙΠΟΥΣ

-- Δὲν ἐπιτίθεμαι κανενός. Μ' ἂν ὁ ἐχθρός μου σηκώσει χέρι ἀπάνω μου θὰ κατεβάσω πάνω του κ' ἐγὼ τὸ δικό μου. Φτάνει μόνο ἡ δύναμή μου νάβῃ ἴση μὲ τὸ θάρρος μου, κ' ἐκεῖνος ποὺ θὰ μ' ἄγγιζε θάκλαιγε γιὰ τὸ λάθος του, γιατί νόμισε γι' ἄναδρο σκλάβο ἔναν ἐλεύτερο κὶ ἀντρεῖον ἄνθρωπο.

Ἔτσι μιλοῦσε ὁ Ἐξυκλος καὶ χτυποῦσε τὸ ἠχηρὸ στήθος του.

Ὡς τόσο ὁ καλὸς Εὐβουλος κουνοῦσε τὸ κεφάλι του σὰ νὰ μὴ παραδεχότανε αὐτά.

Ὁ Ψυχόδωρος εἶπε :

— Ἀκοῦστε μὰ παραβολή :

* *

Ἐνας βασιληᾶς ποῦ ἡ γυναῖκα του ἦταν ἐτοιμόγεννη ἔστειλε νὰ συμβουλευτεῖ τὸ χρησμό.

Ὁ Φοῖβος λοιπὸν ὁ Διαστρεμένος ἀπάντησε :

— Ἐκεῖνον ποὺ φέρει στὰ σπλάχνα τῆς ἡ βασιλίτσα τὸν ἔχον σημαδέψει οἱ Μοῖρες γιὰ νὰ σκοτώσει τὸν πατέρα του καὶ νὰ παντρευτεῖ τὴ μητέρα του. Θὰ εἶνε ὁ ἀδελφὸς τῶν παιδιῶν του.

* *

— Μὰ αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ Οἰδίποδα ποὺ θέλεις νὰ μᾶς διηγηθεῖς, παρατήρησε μὲ περιφρόνηση ὁ Ἐξυκλος. Φαντάζεσαι πὼς δὲ ξέρουμε αὐτὸν τὸν μῦθο τὸ γνωστὸ ἀκόμη καὶ στὰ παιδιὰ ;

— Τὸν ξέρεις πράγματι, σὰν παιδί, καὶ δὲν τὸν ἐκατάλαβες, κανεὶς ἄλλωστε δὲν τὸν ἐκατάλαβε, οὔτε αὐτὸς ὁ ἀρμονικὸς Σοφοκλῆς.

— Ἄ ζηλιάρη ! ἄ ὑβριστή !

— Καὶ—ἐξακολούθησε ὁ Ψυχόδωρος σὰν νὰ μὴν ἄκουγε τίποτα—ὑπάρχουν στὶς ἐνδοξες αὐτὲς περιπέτειες μερικὰ πρόγματα ἄγνωστα ποὺ θέλω καὶ καλὰ νὰ σᾶς τὰ μάθω. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ ἱκανὸς εἶνε ν' ἀκούσει ἄς ἀκούσει.

* *

Καταγῆς ἐτοιμοθάνατος πάνω στὸν Κυθαιρώνα ὁ Λαῖος ἔβλεπε τίς δυνάμεις του νὰ φεύγουν, τὸ δολοφόνο ν' ἀπομακρύνεται σὰν θρίαμβος. Τότε δύο γυναῖκες παρουσιάστηκαν ἐμπρὸς του. Καὶ εἶπε ἡ μιὰ κατόπιν τῆς ἄλλης :

— Ἐκεῖνος ποὺ θανατηφόρα σὲ χτύπησε εἶνε ὁ γιὸς σου. Κύτταξε πὼς περπατᾷ περὶδοξα στὸ ξεφάντωμα τοῦ αἱμομίχτη γάμου του καὶ πὼς τραβᾷ στὸν κατοπινὸ δρόμο τῆς μοίρας του.

Ὁ Λαῖος σηκώνοντας μ' ἀδυναμία τὸ σῶμα καὶ τοὺς πόνους του ρώτησε :

— Ποιὲς εἶστε σεῖς καὶ τί θέλετε ἀπὸ ἐμένα ;

Τῆς μᾶς τὸ πρόσωπο ἦταν ἀλύγιστο σὰν σίδερο. Εἶχε σταυ-

ρωμένα τὰ χέρια σὰν τὴν ἀδυναμία. Καὶ τίποτα δὲν ἀπήντησε στὸ ρώτημα ἐκείνου πὺν ψυχομαχοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἦταν τόσον ὠμορφη καὶ τόσον σοβαρὴ ὅπως ἡ ἴδια Ἀθηναῖα, πῶ ἤρεμη ὅμως στὴν ἡγεμονικὴ της παράσταση. Πῆρε τὸ λόγο :

— Ἐκείνη πὺν βλέπεις κοντά μου, εἶπεν, ὀνομάζεται Βία. Σωπαίνει τὴν ὥρα αὐτὴ γιατί δὲν ἔχεις δυνάμεις πιά γιὰ τὶς τρέλλες πὺν θὰ σ' ἐσυμβούλευε! Μὰ ἄλλοτε σοῦ μίλησε καὶ τὴν ἄκουσες. Γι' αὐτὸ ταπεινὰ πεθαίνεις. Κύτταξέ την· θὰ τὴν ἀναγνωρίσεις.

— Τὴν ἀναγνωρίζω, εἶπε χαμηλόφωνα ὁ Λαῖος. Ἄλλαξε ὅμως ὄνομα. Ἄλλοτε τὴν καλοῦσαν Φρόνηση καὶ κάποτε Δικαιοσύνη.

Ἡ ἐμφάνιση αὐτὴ ἢ ὁποία σὲ πρόσωπο ὅμοιο μὲ τῆς Ἀθηναῖς εἶχε ὅμως μιὰ πῶ εὐγενικὴ ἡρεμία ἐπρόσθεσε ἀκόμη :

— Σὲ μὲ τὴν ἴδια, δὲν ἀναγνωρίζεις οὔτε τὴ φωνή μου οὔτε τὰ χαρακτηριστικά μου. Ὡς τόσο δὲν ἀποχωρίζομαι ποτὲ ἀπὸ τὴν κακὰ αὐτὴ συμβουλεύτρια. Κάθε φορὰ πὺν ἦρθε κοντά σου, ἐγὼ τὴν συνόδευα. Αὐτὰ καὶ μάτια ὅμως γι' αὐτὴ μόνον εἶχες καὶ, ὅταν προσπαθοῦσα νὰ μιλήσω μ' ἔκανες νὰ σωπαίνω ταπεινωτικά.

Ὁ γέρος ρώτησε :

— Πές μου τὸνομά σου, σὺ πὺν τολμᾷς νὰ μὲ κατηγορεῖς.

— Ὀνομάζομαι Ἀποχή.

— Εἶναι ὄνομα σκλάβας κ' ἐγὼ ἤμουν βασιληᾶς.

— Οἱ ἀνόητοι πιστεύουν πράγματι, ὅταν μὲ φρονάζουν πὺν πρόκειται γιὰ καμιά σκλάβα πὺν τρέμει. Μερικοὶ ὅμως φρόνιμοι δὲν ἀγνοοῦν πὺς τ' ὄνομά μου στέκει πῶ ψηλὰ ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο· πὺς εἶμαι δυνατότερη ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ Δία, μὰ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸ πεπρωμένο πὺν λυγίζει Δία καὶ λοιποὺς θνητοῦς.

Λοιπὸν ἡ Ἀποχὴ ἐξηκολούθησε :

— Ἄν μ' ἄκουες, ὁ γιὸς σου δὲ θὰ σὲ χτυποῦσε διόλου. Δὲ θᾶτρεχε καθόλου τώρα στὸ μητρικὸ κρεββάτι αἰσχροῦ πηγῆ πὺν τόσα κακὰ ἴσως ἀστείροεντα θὰ πηγάσουν γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὡ ἀνθρώπε, κάθε πράξη ἔχει τὴν αἰτία της καὶ παράγει τὸ σχετικὸν ἀποτέλεσμα. Κάθε πράξη εἶνε ἓνος κρίκος τοῦ κύκλου τῆς τρέλλας καὶ τοῦ σιδέρου πὺν κατεργάζονται οἱ τυφλοὶ ἀνθρώποι καὶ οἱ σκληροὶ Μοῖρες. Τὸ κακὸ πὺν φοβάσαι σὲ κάνει νὰ διαπραξῆς ἴσως ἐκείνο ἀκριβῶς τὸ κοκὸ πὺν ζητᾷς ν' ἀποφύγεις. Κάθε βία εἶνε γόνιμη κ' οἱ κόρες πὺν φέρνουν τὸ ἴδιο μ' ἐκείνης ὄνομα εἶνε στρίγγλες πὺν στρέφονται ἐναντίον ἐκείνου πὺν παντρεύτηκε τὴ μητέρα τους. Κάθε πονηριὰ εἶνε γόνιμη καὶ τὶς κόρες της τὶς λένε ἀπάτες. Ὁ φρόνιμος ὅμως πὺν δὲν παραδέχεται τὴ βία καὶ τὸ ψέμα αὐτὸς ξελευτερώνεται ἀπὸ τὸ σιδερένιο κύκλο καί, ἀνεβασμένος στὸ γαληνεμένο τέμενος, πῶ πῶ ψηλὰ εἶνε ἀπὸ τὸ πεπρωμένο καὶ πῶ πῶ λεύτερος ἀπὸ τὸν Δία. Ἄν πολλοὶ ἦταν οἱ φρόνιμοι, πολλοὶ κρίκοι θᾶπεφταν κ' οἱ Μοῖρες θᾶκλαιγαν ἀνίκανες, νὰ ξαναφτιάσουν ἀλυσίδα. Τὸ πεπρωμένο ὅμως δὲν φοβάται νὰ χασε μιὰ μέρι τὸ φρικιαστικὸν σκαμνὶ πὺν σχηματίζουν στὰ πόδια του τῶν ἀνθρώπων τὰ κεφάλια καὶ μαζὺ τὰ περιδέραια καὶ οἱ ζυγοὶ μὲ τοὺς ὁποίους φορτῶνται οἱ ἴδιοι. Γιατὶ πάντα σπάνιοι θᾶναι οἱ φρόνιμοι.

— Τί μ' ενδιαφέρουν αὐτὰ τὰ πράγματα, εἶπε ὁ Λαίος τὴν ὥρα αὐτῆ πού πεθαίνω ;

— Ἄ ξιπασιάρη ἐμούγκρισε ἡ Ἄποχή, μιᾶς σὰ νάξερεις τὶ εἶνε ὁ θάνατος.

* *

Ἐξυκλος ἔκαμε τὴν ἀκόλουθη παρατήρηση :

— Ἡ Ἄποχή δὲν ἠμποροῦσε νὰ κάμει μιὰ τέτοια κουβέντα στὸν Οἰδίποδα, γιατί ὁ Οἰδίπους δοκίμασε μιὰ τύχη πού διόλου ὁ ἴδιος δὲν ἐδημιούργησε.

ἘΨυχόδωρος ὁμως :

* *

Ἡ Ἄποχή ψιθιρίζει σ' ὅλους τοὺς ἐτοιμοθάνατους ἀνάλογα λόγια. Λέγει στὸν Ἀγαμέμνονα κάτω ἀπὸ τὸ μοιραῖο πλέγμα :

« Ἄν δὲν ἐθυσιάζεις τὴν Ἰφιάνασσα. . »

Λέγει στὴν Κληταιμνήστρα ὅταν ὁ γυιὸς της κρατᾷ ἀκόμη τὸ μαχαίρι : « Ἄν εἶχες σώσει τὸν Ἀγαμέμνονα . . » Λέγει στὸν Ὀρέστη « ὦ αἰσχος ! Χρειάστηκε νὰ ξεμπλεχτεῖ ὁ κύκλος γιὰ νὰ δειχτοῦνε οἱ θεοὶ λιγότερο κακοὶ ἂπ, τοὺς ἀνθρώπους. . »

* *

Ζητῶ νὰ μάθω ἀπὸ σένα τὶ ἠμποροῦσε αὐτὴ νὰ πεῖ στὸν Οἰδίποδα, ἐπέμενε ὁ ἐχθρικός μαθητής.

* *

Ἐκεῖνη πού οἱ θεοὶ ὀνομάζουν τρέμοντας Ἄποχή καὶ πού τὸ τζίβδιμα τῶν θνητῶν ὀνομάζει κάποτε Φρόνηση εἶπε στὸν Οἰδίποδα ὅταν ἔμεινε μόνος στὸ δάσος τοῦ Κωλονοῦ :

— Ἄν δὲν εἶχες σκοτώσει, δὲν θὰ σκότωνες τὸν πατέρα σου.

Στὴ κάθε κόχη τοῦ στόματος τοῦ Οἰδίποδα φάνηκε ἕνας πικρὸς μορφασμὸς καὶ τότε ἀπήντησε μὲ ὀρμὴ ὅπως τὸν Τηρεσία, τρομερὰ κοροῖδευτικά ὅπως τὸν Κρέωνα :

— ὦ λογοῦ ἀνωφέλευτων ἀφελειῶν. . .

Ἡ Ἄποχή ὅμως φώναξε :

— Ἐσὺ εἶσαι πού ἔκαμες μιὰ μέρα μιὰ ἀπλοϊκὴ κι' ἀνωφέλευτη χειρονομία : τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὅπου δράχτοντας τὶς χουστὲς καρφίτσες τοῦ φορέματος τῆς Ἰοκάστης ἔβγαλες τὰ μάτια σου. Πόσο ἀπλοϊκὴ καὶ ἀνωφέλευτη ἡ χειρονομία αὐτὴ ! Γιατὶ πάντα τυφλὸς στάθηκες, σὺ πού δὲν ἤξερες νὰ ξεχωρίσεις τὸν συγγενῆ ἀπὸ τὸν κάθε ἄνθρωπο πού συναντοῦσες, σὺ πού δὲν ἀνεγνώριζες τὸν ἀδερφὸ σὲ κάθε Ἐφήμερο τῆς ἡλικίας σου, τὸ γυιὸ σὲ κάθε παιδί καὶ σὲ κάθε γέρο τὸν πατέρα.